EOC-07-00(cof)

Pwyllgor Cyfle Cyfartal

COFNODION

Dyddiad:	25 Hydref 2000	
Amser:	2.00 pm	
Lleoliad:	Ystafell Bwyllgora 2, Adeilad y Cynulliad Cenedlaethol	
Yn bresennol:	**Aelodau**	
	Edwina Hart (Cadeirydd)	Gwyr
	Lorraine Barrett	De Caerdydd a Phenarth
	Christine Chapman	Cwm Cynon
	Richard Edwards	Preseli Sir Benfro
	Alison Halford	Delyn
	Gareth Jones	Conwy
	Helen Mary Jones	Llanelli
	David Melding	Canol De Cymru
	Janet Ryder	Gogledd Cymru
	Ymgynghorwyr i’r Pwyllgor	
	Kate Bennett	Comisiwn Cyfle Cyfartal
	William Bee	Comisiwn Hawliau Anabledd
	Swyddogion	
	Mike Harper	Is-adran Cydraddoldeb a Gweinyddiaeth Gyhoeddus

Charles Willie	Uned Polisi Cydraddoldeb
Andrew George	Clerc y Pwyllgor
Julie Bragg	Dirprwy Glerc y Pwyllgor

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Glyn Davies.

Eitem 1 ar yr Agenda: Penodiadau Cyhoeddus
Cyflwyniadau: Y Fonesig Rennie Fritchie, Comisiynydd Penodiadau Cyhoeddus a Wendy Morgan, Uwch Swyddog Personél, BBC Cymru

Papur: EOC-07-00(p.1)

1.1 Croesawodd y Cadeirydd bawb oedd yn bresennol i'r cyfarfod ac estyn cydymdeimlad y Pwyllgor i'r Fonesig Rennie Fritchie ar ei phrofedigaeth yn ddiweddar. Wrth gyflwyno'r eitem gyntaf dywedodd y dylai'r system penodiadau cyhoeddus adlewyrchu yr amrywiaeth lawn o bobl yng Nghymru. Ar hyn o bryd, roedd ymdeimlad cyffredinol nad oedd y system yn un eglur; nad oedd yn gweithredu ar sail teilyngdod; ac mai o blith amrywiaeth gul o bobl y deuai penodiadau cyhoeddus.

1.2 Rhoddodd y Fonesig Rennir Fritchie wybod i'r Pwyllgor am ei rôl hi fel Comisiynydd Penodiadau Cyhoeddus y DG. Ei rôl oedd rheoleiddio, monitro, cynghori ac adrodd ar 12,500 o benodiadau cyhoeddus yn y DG. Hi hefyd oedd yr ombwdsmon dros benodiadau cyhoeddus ac yn deilio â chwynion am y broses neu benodiadau penodol.

1.3 Roedd ganddi dri prif nod:

- **gwneud y system benodi yn broses deg ac agored** – dylai'r wybodaeth fod yn hawdd i'w chanfod ac fe ddylai'r broses o wneud cais fod yn ddidrafferth. Roedd y Fonesig Rennie yn awyddus i wneud y broses mor eglur â phosibl fel y byddai ymgeiswyr, ar unrhyw adeg, yn gwybod beth oedd yn digwydd a pha derfynau amser oedd ar waith ym mhob rhan o'r broses. Y bwriad oedd y byddai aseswyr annibynnol yn sicrhau bod y broses yn deg ac agored.

- **dylid bod canlyniadau o ansawdd i'r broses** - dylai'r rhai a benodwyd fod yn addas at ddiben y swydd ac yn gallu gwneud y swydd gyda'r gefnogaeth angenrheidiol. Dylai'r sefydliadau sy'n penodi weithredu hyfforddiant cyflwyno, hyfforddiant cymorth a threfniadau ar gyfer asesu a chyflwyno adroddiadau ar berfformiad yn y swydd.

- **gwella hyder y cyhoedd a'u dirnadaeth o'r system** – comisiynodd y Fonesig Rennie MORI i gynnal arolwg o'r lefelau presennol o wybodaeth a dirnadaeth o'r broses. Cynhaliwyd grwpiau ffocws ac yna cafodd 1780 o oedolion eu cyfweld. Yna cymerodd MORI agweddau amrywiaeth i

ystyriaeth trwy gynnal 138 o gyfweliadau ychwanegol gyda chynrychiolwyr o amryw o grwpiau ethnig. Datgelodd canlyniadau'r arolwg ddirnadaeth wael y cyhoedd o gyrff cyhoeddus a diffyg gwybodaeth am y system penodiadau cyhoeddus yn gyffredinol. Hwyrach y bydd mwy o ymgeiswyr yn dod i'r amlwg os gellid codi proffil gwaith y gwasanaethau cyhoeddus.

1.4 Sefydlodd y Fonesig Rennie wythnos gwasanaeth cyhoeddus fyddai'n cael ei chynnal yn ystod wythnos 20 Tachwedd. Bydd hyn yn cydnabod pobl a oedd wedi gwasanaethu yn gyhoeddus ac yn diolch iddynt am eu gwaith. Ymysg y gweithgareddau byddai seminar i oresgyn y rhwystrau i wneud cais am benodiadau; byrddau ffug yn cynnwys merched a disgyblion chweched dosbarth; hyfforddiant ar ysgrifennu CV a thechnegau cyfweld; a chyfle i gysgodi. Roedd digwyddiad hefyd yn cael ei drefnu yn arbennig i Gymru.

1.5 Diolchodd y Cadeirydd i'r Fonesig Rennie am ei disgrifiad o'i rôl. Dywedodd fod angen mwy o hyder yng Nghymru nid yn unig yn y broses ond hefyd yn yr aseswyr annibynnol a'r modd y cawsant eu penodi. Roedd materion dinasyddiaeth ehangach ac angen i ddatblygu strwythurau fyddai'n helpu pobl i ddatblygu.

1.6 Yn ystod y drafodaeth, codwyd y pwyntiau canlynol gan yr aelodau:

1. roedd angen hyfforddi'r aseswyr annibynnol a phawb oedd yn gysylltiedig â'r broses o benodi. Byddai hefyd yn ddefnyddiol datblygu system er mwyn i'r aseswyr allu cyflwyno adborth ar eu canfyddiadau i'r Comisiynydd. Yn ôl y Fonesig Rennie roedd yr adborth gan aseswyr annibynnol yn cael ei gyflwyno mewn amryw o ffyrdd gan gynnwys eu nodiadau hwy eu hunain ar y broses. Yn aml roedd yr aseswyr yn arbenigwyr adnoddau dynol, gweision sifil wedi ymddeol neu ymgeiswyr oedd wedi methu â chael eu penodi i swydd yn y gwasanaethau cyhoeddus o drwch blewyn. Y pwyntiau pwysicaf i'w cofio wrth benodi oedd tegwch ac ansawdd. Roedd yng nghanol y broses o lunio canllawiau drafft ar sut y dylent weithio. Roedd wedi cyfarfod â bron pob un o'r aseswyr yn Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon ac wedi darparu hyfforddiant iddynt ar gyfle cyfartal a diogelu data. Dywedodd ei bod yn datblygu canllawiau ar gyfer aseswyr a bod cyfleoedd hyfforddi pellach ar y gweill. Yn yr Alban a Gogledd Iwerddon roedd 'banciau' o aseswyr yn cael eu sefydlu oedd yn annibynnol ar y weithrediaeth.
2. roedd yn ymddangos fod rhai unigolion wedi'u penodi i nifer o wahanol sefydliadau. Dylid cadw cofnod o'r bobl â sawl penodiad er mwyn sicrhau nad oes ganddynt fwy na'r hyn a oedd yn gorfforol bosibl iddynt ymdopi â hwy. Dywedodd y Fonesig Rennie ei bod wedi gofyn i'w harchwilwyr gynnal astudiaeth ar y pwnc. Roedd hefyd yn annog adrannau o'r llywodraeth i gofnodi a chadw cofrestr o bobl oedd â sawl penodiad. Roedd Pwyllgor Neill, Nolan gynt, wedi gosod canllawiau ar safonau mewn bywyd cyhoeddus oedd yn cynnwys y mater o bobl â sawl swydd. Nid oedd o fewn ei chylch gorchwyl i ddweud faint o swyddi y dylai person eu dal ond yn hytrach i geisio rheoleiddio'r hyn oedd yn cael ei wneud. Fe allai, fodd bynnag, edrych ar gyfanswm y nifer o ddyddiau roedd gofyn i rywun weithio ac asesu a oedd hynny yn ymarferol. Gallai gyhoeddi ei chanfyddiadau a lleisio ei phryderon ynglyn â'r materion dan sylw;
3. roedd ansawdd ac amrywiaeth yn rhyng-berthynol. Cytunodd y Fonesig Rennie fod hyn yn wir ac yn arbennig o berthnasol os byddai Cadeirydd yn ystyried eu bwrdd o ran eu sgiliau. Gellid

cryfhau timau trwy ganfod y person â'r sgiliau priodol a allai fodloni'r agwedd o amrywiaeth hefyd;

4. byddai'n ddiddorol gwybod pam nad yw pobl yn gwneud cais am benodiadau cyhoeddus yn ogystal â pham eu bod yn gwneud cais. Teimlai'r Fonesig Rennie y gallai holi medrus ddod ag atebion dwy ochr y geiniog i'r amlwg. Roedd angen hefyd i ganfod beth oedd gan y rhai oedd yn marchnata a hysbysebu'r swydd mewn golwg i weld sut roedd y wybodaeth a roddwyd am y swydd yn denu ymgeiswyr neu'n eu hannog yn erbyn ymgeisio. Gallai tâl fod yn ffactor pwysig i'r hunan-gyflogedig neu bobl sy'n gweithio i gwmni bach na allai fforddio i'w rhyddhau heb gael ad-daliad;
5. gellid cymryd ymagwedd wahanol at benodiadau cyhoeddus trwy ddatblygu 'rhestr gymeradwy' o'r rhai a allai fod yn gymwys ond oedd â rhai diffygion, megis diffyg profiad ariannol neu adnoddau dynol. Yna gellid mynd i'r afael â'r diffygion hyn trwy ddarparu hyfforddiant priodol. Gallai'r rhestr dargedu cymunedau penodol fel y gellid datblygu talent. Ymatebodd y Fonesig Rennie y gallai'r rhestr daro fel elitiaeth i rai ac na fyddent o ganlyniad yn dymuno bod arni. Hwyrach y byddai'n well gan rai pobl wneud cais am swyddi penodol. Roedd perygl hefyd o gael rhestr hir o bobl heb unrhyw siawns gwirioneddol o gael eu penodi;
6. dylai Aelodau'r Cynulliad sy'n aelodau ar baneli sy'n gwneud penodiadau cyhoeddus gael hyfforddiant mewn cyfle cyfartal hefyd.

1.7 Cynigiodd y Cadeirydd ymchwilio i rai o'r materion a gododd y Fonesig Rennie yn arolwg y Pwyllgor o benodiadau cyhoeddus. Roedd yn cymeradwyo'r syniad o grwp annibynnol o aseswyr a Chomisiynydd ar wahân i Gymru. Gofynnodd i'r swyddogion baratoi papur ar hyn ar gyfer cyfarfod nesaf y Pwyllgor, gan gyfeirio at y system yn yr Alban. Roedd hefyd yn ymwybodol o bwysigrwydd taliadau os mai'r nod oedd sicrhau amrywiaeth mewn penodiadau cyhoeddus. Roedd adroddiad ar wahân yn cael ei gynhyrchu gan y Cynulliad ar gydnabyddiaeth penodiadau cyhoeddus a byddai'n rhoi gwybod mwy am hyn yn y cyfarfod nesaf. Dywedodd y Cadeirydd y byddai yn ysgrifennu at y Llywydd ac arweinwyr y pleidiau ynglyn â'r mater o hyfforddiant mewn cydraddoldeb i Aelodau'r Cynulliad.

1.8 Gwahoddwyd Wendy Morgan i amlinellu'r papur roedd wedi'i gynhyrchu ar gyfer y Pwyllgor ynglyn â'r system penodiadau cyhoeddus yng Nghymru (EOC-07-00 p.1). Ei chylch gorchwyl oedd cynghori ar raglen weithredu er mwyn cynyddu'r nifer o ferched, pobl ag anableddau a phobl o leiafrifoedd ethnig sy'n gwneud cais am y 600 o benodiadau a wneir gan y Cynulliad Cenedlaethol i gyrff cyhoeddus yng Nghymru bob blwyddyn. Byddai'r cyrff hyn o ganlyniad yn rhoi cynrychiolaeth well o'r cymunedau maent yn eu gwasanaethu.

1.9. Roedd yr adroddiad yn disgrifio'r sefyllfa ar hyn o bryd ac yn gwneud argymhellion ar gyfer camau gweithredu pellach o dan y penawdau: diffinio'r swydd; denu ymgeiswyr; recriwtio ymgeiswyr; cadw a datblygu pobl; a gwerthuso swydd a chydnabyddiaeth. Amlinellwyd cynigion hefyd ar gyfer cynhyrchu cyhoeddusrwydd ynglyn ag ymgymryd â phenodiadau cyhoeddus a hyrwyddo gwasanaeth cyhoeddus fel dinasyddiaeth weithredol.

1.10 Diolchodd y Cadeirydd i Mrs Morgan am ei hadroddiad. Hoffai drafod yr adroddiad yn fanwl gyda'r ymgynghorwyr cydraddoldeb cyn mynd ymhellach, a chynigiodd y dylai'r Pwyllgor gynnal

cyfarfod ar wahân i'w drafod. Gofynnodd hefyd i'r swyddogion lunio siart i ddangos, ar gyfer pob corff, pryd, ac at ba lefel, roedd Aelodau'r Cynulliad yn ymwneud â'r broses o benodi.

Eitem 2 ar yr Agenda: Adroddiad y Cadeirydd
Eitem Lafar

2.1 Nododd y Cadeirydd fod cytundeb partneriaeth wedi'i lunio rhwng y Cynulliad a'r tri chorff cydraddoldeb ar raglen waith flynyddol gytûn. Dywedodd y byddai'r trafodaethau'n parhau ac y byddai'n adrodd yn ôl ar y datblygiadau yn y dyfodol.

Eitem 3 ar yr Agenda: Ymchwiliad Stephen Lawrence
Papur: EOC-07-00(p.2)

3.1 Cynhaliwyd cyfarfod o Aelodau'r grwp llywio ar 13 Medi ac fe roddwyd gwybod am y datblygiadau o fewn y gweithgor. Roedd cynllun gweithredu yn cael ei lunio ac fe gyfarfu'r gweithgor eto ar 18 Hydref i'w drafod. Roedd yn cynnwys tri prif faes: y cwricwlwm, cofnodi digwyddiadau hiliol a swyddogaeth ESTYN. Byddai cyfarfod pellach yn cael ei gynnal tuag at ddiwedd Tachwedd. Yn anffodus, nid oedd Cadeirydd y gweithgor yn bresennol i ddarparu adroddiad manylach.

3.2 Gwahoddwyd y Pwyllgor gan aelodau'r grwp llywio i ystyried cynigion y grwp y dylid gwahodd cynrychiolwyr o'r undebau athrawon i gymryd rhan y gweithgor ac y dylid gweithredu ymagwedd tair haen i newid y cwricwlwm. Byddai hyn yn cynnwys 'quick hits' fyddai'n golygu gwneud mân newidiadau i'r cwricwlwm; ffocws ar flynyddoedd cynnar; a materion mwy cymhleth nad yw'n hawdd mynd i'r afael â hwy neu lle nad oes deunyddiau ar hyn o bryd. Roedd y broses gyfan yn golygu newid sylweddol mewn agwedd er mwyn mewnoli cydraddoldeb ym mhob agwedd ar y cwricwlwm. Gallai hyn olygu darparu hyfforddiant mewn cydraddoldeb i'r rhai sy'n hyfforddi i fod yn athrawon a llywodraethwyr ysgol. Roedd y grwp llywio yn cydnabod na ellid gwneud newidiadau ar raddfa fawr dros nos ond y byddai'n awyddus i gael amserlen realistig.

3.3 . Dywedodd y Cadeirydd ei bod yn hapus gyda'r cynigion a wnaed yn yr adroddiad a chytunodd y dylid trefnu cyfarfod gydag ACCAC a'r Gweinidog newydd dros Addysg er mwyn pwysleisio bod yr hyn a gynigwyd yn fater brys ac i drafod y newidiadau oedd yn cael eu datblygu gan ACCAC.

Eitem 4 ar yr Agenda: Iaith mewn Cyfle Cyfatal
Cyflwyniad: Rhodri Williams, Cadeirydd a Rhys Dafis, Sectorau Cyhoeddus a Gwirfoddol, Bwrdd yr Iaith Gymraeg
Papur: EOC-07-00(p.3)

4.1 Dywedodd Rhodri Williams y dylid ystyried iaith fel mater o gydraddoldeb. Teimlai fod hyn yn cydymffurfio ag Adran 120 o Ddeddf Llywodraeth Cymru sy'n ei gwneud hi'n ddyletswydd ar y Cynulliad i sicrhau cydraddoldeb i holl drigolion Cymru. Roedd wedi derbyn gohebiaeth gan y Comisiwn Cyfle Cyfartal a'r Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol a nododd eu bod yn gyffredinol yn

cefnogi'r egwyddorion a nodwyd ym mhapur Bwrdd yr Iaith Gymraeg.

4.2 Gwnaed wyth cynnig penodol yn y papur y gofynnodd y Bwrdd i'r Pwyllgor a'r Cynulliad ei gefnogi. Roeddent hefyd yn berthnasol i'r amryw o sefydliadau yng Nghymru sydd o dan arweiniad y Cynulliad. Roedd y Bwrdd wedi cynghori'r tri chorff cydraddoldeb ar faterion ieithyddol. Roedd ganddo hefyd swyddogaeth i osod esiampl ar gyfer cyrff oedd dan ei nawdd, er enghraifft Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd, a Mudiad Ysgolion Meithrin.

4.3 Bu ganddo ddiddordeb mawr yn y drafodaeth ar benodiadau cyhoeddus gan fod Bwrdd yr Iaith Gymraeg yn ddiweddar wedi penodi aelodau ar ei fwrdd. Roeddent wedi llwyddo i gael cydraddoldeb rhywiol a chynrychiolydd o leiafrif ethnig hefyd. Roedd cyfansoddiad y bwrdd yn dangos fod y sefydliad yn ymrwymedig i gydraddoldeb yn ei ystyr ehangaf. .

4.4 Teimlai'r aelodau fod angen ystyried agweddau penodol o'r polisi iaith yng ngweithgareddau'r Pwyllgor ond byddai gan y Bwrdd ddiddordeb yng ngwaith pwyllgorau eraill hefyd. Er enghraifft, yn ddiweddar fe gynghorodd Gweinidog dros Iechyd y Cynulliad ar ddarparu gwasanaethau i gleifion sy'n siarad Cymraeg. Fodd bynnag, roedd yn glir y byddai gwaith y Bwrdd o ddydd-i-ddydd yn berthnasol i'r Pwyllgor Diwylliant a Chwaraeon. Roedd y Cynulliad ar hyn o bryd yn cynnal arolwg pum mlynedd o'r Bwrdd fel corff ac arolwg o'r polisi iaith yn gyffredinol.

4.5 Dywedodd y Cadeirydd fod papur Bwrdd yr Iaith yn codi cwestiynau ehangach na chydraddoldeb mewn iaith. Byddai ganddi ddiddordeb gweld beth oedd barn y Pwyllgor Diwylliant a Hamdden ar rôl y Cynulliad mewn perthynas â'r materion hyn. Cynigiodd hefyd y dylid ystyried y materion a godwyd gan gyflwyniad y Bwrdd pan fyddai'r Pwyllgor yn ystyried penodiadau cyhoeddus. Mewn ymateb i gwestiwn ynglyn â'r gost pan fyddai Aelodau'r Cynulliad yn ymateb i ohebiaeth a dderbyniwyd yn Gymraeg, addawodd y Cadeirydd y byddai'n ysgrifennu at y Pwyllgor Ty.

Eitem 5 ar yr Agenda: Cod Ymarfer Gwirfoddol ar Rywioldeb
Cyflwyniad: Angela Mason, Cyfarwyddwraig Weithredol, Stonewall

5.1 Croesawodd y Cadeirydd Angela Mason a wnaeth gyflwyniad i'r Pwyllgor ym mis Mehefin pan grybwyllodd fod Stonewall yng nghanol llunio Cod Ymarfer Gwirfoddol ar Rywioldeb. Cafodd ei gwahodd yn ôl gan y Pwyllgor er mwyn iddi ddarparu rhagor o wybodaeth ar y Cod. Dywedodd Ms Mason bod Stonewall ers hynny wedi cynnal dau gyfarfod ymgynghorol yng Nghaerdydd a Llanelwy ac wedi penderfynu sefydlu Fforwm Stonewall Cymru er mwyn gosod agenda Stonewall yng Nghymru. Ei gobaith oedd y byddent wedi penodi rhywun yn gydlynydd erbyn y Flwyddyn Newydd. Cynigiodd y Cadeirydd y dylid rhoi gwahoddiad agored iddynt gynghori'r Pwyllgor ar faterion ynglyn â thueddiadau rhywiol.

5.2 Effeithiwyd ar ddigwyddiadau yn ymwneud â'r Cod Ymarfer Gwirfoddol gan y Gyfarwyddeb Fframwaith Cyflogaeth y cytunodd holl aelodau'r UE arni yn Lwcsembwrg yr wythnos flaenorol. Roedd hyn yn cynnwys gwahaniaethu ar sail rhyw, anabledd, tarddiad hiliol, crefydd a thueddiadau rhywiol a

byddai’n cael effaith ar y driniaeth o bob math o wahaniaethu yn y dyfodol.

5.3 O ganlyniad i’r cam pwysig hwn ymlaen, penderfynodd yr Adran Addysg a Chyflogaeth (DfEE) na fyddent yn cyhoeddi unrhyw arweiniad ar hyn o bryd. Byddai’n rhaid gwneud penderfyniad ar y math o ddeddfwriaeth ddomestig y dylid ei gweithredu, a phryd. Roedd y fframwaith ar gyfer deddfwriaeth cydraddoldeb yn fater o bwys. Tra byddai rhai yn hoffi gweithio tuag at Ddeddf Cydraddoldeb, dim ond yn ddiweddar y sefydlwyd y Comisiwn Hawliau Anabledd ac nid oedd y cyrff cydraddoldeb wedi arfer gweithio gyda’i gilydd. Gallai Gorchymyn mewn Cyngor roi’r Gyfarwyddeb o ran tueddiadau rhywiol mewn grym yn ddiymdroi yn y DG ond nid oedd corff wedi'i sefydlu i oruchwylio materion lesbiaid a hoywon. Gwnaed sylw gan Kate Bennett fod penderfyniad a wnaed mewn Tribiwnlys Apeliadau Cyflogaeth yn yr Alban yn ddiweddar yn ymddangos fel petai’n awgrymu fod gwahaniaethu ar sail tueddiadau rhywiol yn dod o dan y ddeddfwriaeth cydraddoldeb bresennol ac y gellid gwneud y Comisiwn Cyfle Cyfartal yn gyfrifol am gynghori unigolion ar faterion o’r fath er nad oedd yn ofynnol iddynt wneud hynny yn statudol cyn hyn. Fodd bynnag, gan mai dim ond 1% o’r bobl hynny oedd yn gwneud cwynion ar sail rhyw y gallai’r Comisiwn eu helpu ar hyn o bryd, roedd yn anodd gweld sut y gellid darparu cyngor ar dueddiadau rhywiol heb adnoddau ychwanegol.

5.4 Cynhaliwyd astudiaethau ar y materion gwahaniaethu allweddol mewn cyflogaeth. Nododd adroddiad *Less Equal than Others* Stonewall fod 16% o lesbiaid a hoywon wedi bod yn dyst i wahaniaethu a 48% wedi’u haflonyddu. Roedd llawer yn dibynnu a oeddech yn ‘agored’ am eich tueddiadau yn y gwaith ac roedd dwy ran o dair yn cuddio eu tueddiadau rhywiol mewn rhyw ffordd neu’i gilydd. Roedd astudiaeth gan y TUC, *Straight Up! Why the Law should Protect Lesbian and Gay Workers* wedi dod i gasgliad tebyg, gan nodi lefelau arwyddocaol o alw enwau a dilorni homoffobig.

5.5 Cynhyrchwyd y Cod Ymarfer Gwirfoddol ar Rywioldeb gan y CBI, TUC, y Ffederasiwn Busnesau Bach a Stonewall. Y nod fu cadw’r arweiniad oedd ynddo yn syml. Roedd rhai cyflogwyr goleuedig yn y sector preifat wedi sylweddoli fod cyfalaf dynol yn gynyddol bwysig wrth gynnal eu min gystadleuol a’u bod wedi recriwtio o’r gymuned lesbiaid a hoywon er mwyn cynyddu amrywiaeth a chreadigrwydd eu gweithlu. Fel darparwyr gwasanaethau cyhoeddus, roedd angen i gyflogwyr yn y sector cyhoeddus adlewyrchu’r cymunedau maent yn eu gwasanaethu.

5.6 Roedd y copi drafft o’r Cod yn cynnwys pedwar cam:

1. **Adeiladu amrywiaeth a pharch** trwy barchu eich staff fel unigolion ac ymgynghori â hwy ar bolisïau cynwysoldeb;
2. **Recriwtio yn deg ac agored** a pharchu cyfrinachedd unigolion. Roedd hyn yn cynnwys monitro ymddygiad a chael polisïau aflonyddu a chwyno effeithiol mewn grym;
3. **Delio â bwlio ac aflonyddu.** Roedd pob math o sylwadau ac ymddygiad yn dal i gael eu dioddef ac roedd yn bwysig tynnu'r llinell o beth ddylid a beth na ddylid ei ganiatáu;
4. **Budd-daliadau yn gysylltiedig â gwaith**. Nid oedd y Gyfarwyddeb yn berthnasol i’r mater hwn er bod rhai cwmnïau yn fodlon ystyried ehangu budd-daliadau fel cynlluniau pensiwn i gynnwys darparu ar gyfer partneriaid o’r un rhyw er mwyn cael y dalent orau. Nid yw’r sector cyhoeddus

yn gwneud darpariaeth o’r fath ar hyn o bryd ac roedd yn ymddangos mai’r broblem fwyaf oedd y gost.

5.7 Dywedodd Ms Mason fod lle i fynd â nifer o’r materion hyn yn eu blaen yng Nghymru. Roedd yn bwysig bod Cymru yn cyfrannu at drafodaethau ar sut y dylid gweithredu’r ddeddfwriaeth a pha arweiniad y dylid ei gynhyrchu. Byddai’n ddefnyddiol cynnal arolwg o gyflogwyr yng Nghymru er mwyn nodi materion a rhwystrau ar eu cyfer ac efallai i ddatblygu arweiniad yn arbennig ar gyfer Cymru. Roedd y Cadeirydd yn cytuno y gellid trafod y materion hyn yn San Steffan a chynigiodd y dylid ysgrifennu i’r DfEE yn gofyn beth y gellid ei wneud ac i holi ynglyn â phryd y byddai’r gyfarwyddeb a’r Cod Gweithredu yn cael eu gweithredu. Gofynnodd i’r swyddogion gael gafael ar gopi o benderfyniad y Tribiwnlys Apeliadau Cyflogaeth ac i gynghori ar gyfrifoldebau’r Comisiwn Cyfle Cyfartal.

Eitem 6 ar yr Agenda: Cofnodion y cyfarfod blaenorol
Papur: EOC-06-00(min)

6.1 Cytunodd yr aelodau ar gofnodion y cyfarfod diwethaf.

6.2 Cytunwyd y gellid trafod papur SENSE ar Gefnogi Pobl Fyddar-ddall yng Nghymru (EOC007-00 (p.5)), a oedd yn bapur i’w nodi, mewn cyfarfod yn y dyfodol. Gofynnwyd i’r swyddogion gynhyrchu nodyn ar y trefniadau pleidleisio ar gyfer pobl fyddar-ddall. Gallai hyn gynnwys gwybodaeth ar archwiliadau cyfle cyfartal a godwyd mewn cyfarfod diweddar o’r Cyngor Partneriaeth.

6.3 Cynigiodd y Cadeirydd gyflwyno adroddiad yn y cyfarfod nesaf ar y cyfarfod a oedd wedi’i gynllunio gyda Chadeirydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

6.4 Daeth y cyfarfod i ben am 16.50pm.